

מעדני אשר

גיליון שנ"ד
(שנה ח')
פרשת משפטים תשע"א

ר"ל ע"י
מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תכל יוצאים לזכותו של
הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת חיה פייגא

מדוע אין רוצעין את העבד מיד כשנמכר לעבד הרי אז עובר על מה ששמע בהר סיני?

בפרשתו כ"א ו' ורצע אדוניו את אזנו במרצע ועבדו לעולם.

איתא בגמ' קדושין כ"ב רבן יוחנן בן זכאי היה דורש את המקרא הזה כמין חומר מה נשתנה און מכל אברים שבגוף אמר הקב"ה און ששמעה קולי על הר סיני בשעה שאמרתי ויקרא כ"ה כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים, והלך זה וקנה אדון לעצמו, ירצע.

וברש"י בפרשתו כתב וז"ל מה ראה און להרצע יותר משאר איברים אמר רבי יוחנן בן זכאי און זאת ששמעה על הר סיני לא תגנוב, והלך וגנב, תרצע, ואם מוכר עצמו און ששמעה על הר סיני ויקרא כ"ה ב"ה כי לי בני ישראל עבדים, והלך וקנה אדון לעצמו, תרצע.

יש להקשות: מדוע אין רוצעין את העבד מיד שנמכר לעבד כיון שהטעם שרצע משום דנמכר בגנבתו, וכן במוכר עצמו דהטעם שרצע משום דעובר על כי לי בני ישראל עבדים א"כ מיד שמכר עצמו היה צריך לרצוע אותו, כך מקשה החזקוני, וכן המורח, וכן בבלי יקר, וכן הפנים יפות בפרשתו, וכן המקנה קדושין כ"ב ע"ב, וכן בחתם סופר בפרשתו, וכן בספרו שו"ת חתם סופר חו"מ סימן קע"ב, וכן בפני יהושע קדושין ט"ו, וכן בדברי שאול בפרשתו, וכן בהגהות הר"ף על עיון יעקב קדושין כ"ב.

איכא כמה תרוצים:

א. רבי אליהו מזרחי בפרשתו הקשה על רש"י: וז"ל אם תאמר, בשלמא אם היה הטעם במכרהו בית דין משום און ששמעה "כי לי בני ישראל עבדים" ויקרא כה, נ"ה ולא עבדים לעבדים והלך זה וקנה אדון לעצמו ירצע, כמו דאיתא בגמ' קדושין כ"ב ב' דין הוא שלא ירצע אלא בסוף השש, שהיה ברשותו לצאת חפשי והוא הלך וקנה אדון לעצמו, ולא בתחלת שש דעל כרחו מכרוהו בית דין בגנבתו, אלא לפי הטעם של "און ששמעה בסיני לא תגנוב והלך זה וגנב", היה לו לירצע בתחלת שש בעת שמכרוהו בית דין בגנבתו, יש לומר, דהאי טעמא לאו טעמא דרציעה הוא, אלא טעמא דאון מכל שאר האיברים, אבל רציעה עצמה גזרת הכתוב היא ולא מטעם הגנבה, והשתא איתא שפיר הא דכתב רש"י אחר זה: "ואם מוכר עצמו הוא, און ששמעה בסיני כי לי בני ישראל עבדים" והלך וקנה אדון לעצמו תלקה", שהיה לו להרצע בתחלת שש, מיד בעת שהלך וקנה אדון לעצמו, ולא בסוף שש, דדוחק הוא לומר שמפני שבתחלת שש לא מכר עצמו אלא מחמת דוחקו, אינו נקרא שהלך וקנה אדון לעצמו, אלא דהטעם זה רק מדוע באון ועצם הרציעה גזירת הכתוב.

ב. אין דנין את האדם בשני דינין כי כל גנב אם יש לו שנים ישלם, ואז קיבל דינו ונפטר, ואם מכרוהו בית דין בגנבתו עונשו העבדות, וכן מוכר עצמו מחמת דוחקו גם הוא אנוס על פי דבר הדוחק הגדול אשר הביאו לידי מדה זו, אך גם את זה לעומת זה נתנה לו התורה מקום לצאת לחירות אחר שש והוא מרצון טוב בלתי שום אונס כלל, ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אשתי ואת בני לא אצא חופשי, והרי הוא בוחר להיות עבד לעבדים ומסיר און משמוע בקול ה' אז דין הוא שילקה באון, והנמכר בגנבתו צריך גם כן עונש אחר מן העבדות כי אגלאי מילתא למפרע שאין העבדות אצלו שום עונש שהרי עדיין הוא בוחר בעבדות כי טוב לו עמך והיכן עונשו על לא תגנוב ועל כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים בבא קמא קט"ז ב' על כן ירצע באון כי בזה יפטר משני עבירות אלו כי עונש אחד שייך על שניהם, כך תירץ בבלי יקר שמות פרק כ"א.

וכן כתב הפנים יפות בפרשתו: וז"ל אפשר דבתחלה אינו נרצע, משום דק"ל מכות ד' ע"מ א' אין לוקה ומשלם, ומשום דכתיב כדי רשעתו ולא שתי רשעיות, א"כ כשמוכרין אותו אין לעשות בו עוד חבלה משום שתי רשעיות דאע"ג דחייב לשלם כדי גניבתו, מ"מ לא מצינו שיתחייב להשתעבד בשביל תשלומי שום חוב, וכיון שמכרו אותו אין לעשות בו עוד חבלה בגוף, ואע"ג דק"ל מכות ד' ע"ב וכתובות ל"ב ע"ב ב' מלקות וממון לוקה ואינו משלם, מ"מ הכא חס רחמנא על ממון דבעל הגניבה, כדאיתא בגמ' כתובות ל"ג דחס רחמנא על ממונא דנחבל, אבל זה שאמר אהבתי את אדוני דניחא ליה טפי בעבדות מבחירות גלי מילתא שאין זה עונש מה שמכרוהו, לכך אמרה התורה שירצע, כך תירץ בפנים יפות בפרשתו וכעין זה תירץ בהגהות הר"ף על עיון יעקב קדושין כ"ב ע"ב.

ג. על פי מה שכתב בא"י הים בביאור דברי חז"ל "עשה אונך כאפרכסת, וקנה לך לב מבין לשמוע" דיש שני מיני האזנות, יש ששומע הדברים כמו שאומרים לו אבל אינו מבחין בהם, וזה נקרא האזנה סתם, ויש מי ששומע הדברים ומבחינם, זה נקרא לב שומע, לפי זה בתחילה כשנמכר לעבד ניתן להליץ עליו, שאף על פי ששמע בהר סיני כל לי בני ישראל עבדים מכל מקום לא הבחין בהם, אבל עכשיו שהיה כבר עבד, וא"כ בודאי הפנים כבר את הדברים שאין חכם כבעל הנסיון ואם בכל זאת קונה אדון לעצמו דינו להירצע, כך תירץ השואל ומשיב בספרו דברי שאול.

מעדני אשר: אבל זה אינו מתרץ מכרו בית דין שרצע משום הגניבה.

ד. לא רצעינן אלא במי ששנה ונשתרש בחטא, אבל לא בפעם ראשונה, כך תירץ בפני יהושע קדושין ט"ו ע"א.

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הנדיב הנכבד העומד לימין המערכת מיום היוסדו
הרה"ג רבי מרדכי הלל זלמן ראטה שליט"א לונדון
לזיכוי רבבות

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות

ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

איך מותר לדיין לדון קודם שיאכל

הרי קודם שיאכל אדם יש לו שתי לבבות?

בפרשתן ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם וגו'.

איתא בזוהר בפרשתן דף קכ"ב עמוד א' תאנא ר' אבא כתיב ירמיה כ"א דינו לבקר משפט, וכי לבקר ולא בכל יומא, אלא לבקר עד לא ייכלון דיינין ולא ישתון דכל מאן דדאין דינא בתר דאכל ושתה לאו דיינא דקשוט הוא דכתיב ויקרא י"ט לא תאכלו על הדם, מאי על הדם, אזהרה לדייני דלא ייכלון עד דדייני דינא דכל מאן דדאין דינא בתר דאכיל ושתי כאלו חייב דמא דחבריה לאחרא דהא דמיה ממש יהיב לאחרא, האי בממונא כ"ש בדיני נפשות דבעו דייני לאסתמרא דלא למידן דינא אלא קדם דאכלו ושתו ועל דא כתיב דינו לבקר משפט, חזינן מדברי הזוהר דאסור לאכול כלל קודם שדנו דיני ממונות ונפשות.

ובשו"ת תשורת שי חלק א' סימן נ"ד נשאל מדוע לא הביאו הפוסקים את דברי הזוהר שאסור לאכול קודם שיודנו.

ותירץ: דהגמ' שלנו חולק על זה דבגמ' סנהדרין ז' ע"ב איתא בית דוד כה אמר ה' דינו לבקר משפט והצילו גזול מיד עושק, וכי בבקר דנין וכל היום אין דנין אלא אם ברור לך הדבר כבקר אמרהו, ואם לאו אל תאמרהו, חזינן דיליף מקרא הנ"ל דבר אחר, וכן מקרא דלא תאכלו על הדם נמי דרשינן בגמ' סנהדרין ס"ג ע"א דבר אחר, לכן לא הביאו הפוסקים את הזוהר.

וכן כתב בערוך השולחן חושן משפט סימן ה' סעיף י"א וז"ל ודע דבזוהר משפטים הזהיר מאד שלא לישב בדין אחר סעודה וסמך ליה אקרא דדינו לבקר משפט ועל קרא דלא תאכלו על הדם, אבל לא מצאנו זה בגמרא ובפוסקים ואדרבא דגם בדיני נפשות אמרו חז"ל מ"ק י"ד ב' דבחוה"מ אוכלין ושותין ואח"כ גומרין דינו וכ"ש בדיני ממונות.

וכן בשו"ת משנה שכיר חו"מ סימן ב' כתב דהגמ' שלנו פליג על הזוהר, דתנן במשנה סנהדרין מ' ע"א היו ממעטין ממאכל ולא היו שותין יין כל היום, הרי בפירוש דהיו רשאים לאכול אף טרם דדנו דין רק יין לא היו שותין לכן לא הביאו הפוסקים דגמ' שלנו חולק על זה, וכן נפסק חו"מ סימן ז' שמוותר לשתות יין בדיני ממונות עיין תוס' סנהדרין מ"ב.

יש להקשות: מהא דאיתא בגמ' בבא בתרא י"ב ע"מ ב' א"ר אבדימי דמן חיפה קודם שיאכל אדם וישתה יש לו שתי לבבות, שנאמר איוב י"א איש נבוב ילבב, וכתיב שמות כ"ז נבוב לוחות, ומתרגמינן חליל לוחין, לאחר שאוכל ושותה אין לו אלא לב אחד, הרי דאין לאדם דעת שלמה עד שיאכל וישתה, א"כ איך אסרינן לאכול קודם שיפסוק, כך מקשה בשו"ת משנה שכיר חו"מ סימן ב'.

ומתירץ: ע"פ מה דכתב המהרש"א דלכאורה לשבח ולמעלה קאמר דאלו יש לו ב' לבבות דומיא דנביבה דמיית ותירוש ינובב וגו' דנדרש לשון ינובב לשבח אבל רש"י פי' לגריעותא, עכ"פ הזוהר יסבור שזה למעלותא.

מדוע בספק ממון אזלינן לקולא

הרי ספק איסור לחומרא וכל ספק ממון הוא ספק איסור גזל?

איתא בגמ' בבא קמא מ"ו עמוד ב' מניין להמוציא מחבירו עליו הראיה שנאמר בפרשתן שמות כ"ד מי בעל דברים יגש אליהם, יגש ראייה אליהם, מתקיף לה רב אשי הא למה לי קרא סברא הוא, דכאיב ליה כאיבא אזיל לבי אסיא אלא קרא לכדר"נ אמר רבה בר אבוה, דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה מניין שאין נזקקין אלא לתובע תחלה שנאמר מי בעל דברים יגש אליהם, יגיש דבריו אליהם.

יש להקשות: אמאי בספק ממון אזלינן לקולא ואמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה, הא בספק איסור אזלינן לחומרא, וספק ממון הוא ג"כ ספק איסור גזל ואמאי לא אזלינן לחומרא, כך הקשה בקצות החושן בקונטרס הספיקות כלל א' ס' ו' בשם מהר"י באסאן, וכן בחדושי הר"מ כתובות ט' ע"א.

איכא כמה תרוצים:

א. לא נרויח כלום אם יתן את זה לתובע משום דגם ביד השני יהיה ספק גזל דשמא אינו שלו, ומוטב שישאר הדבר ביד המוחזק, כך תירץ במהר"י באסאן, מובא חידושי הר"מ מסכת כתובות דף ט עמוד א'.

יש שהקשה על תרוץ זה: מהא דאיתא בגמ' ב"ק מ"ו מנין להממע"ה שנאמר מי בעל דברים יגש אליהם ופריך ל"ל קרא סברא הוא מאן דכאיב ל' כאיבא אזיל לבי אסיא, ומאי מקשה דילמא איצטריך קרא דמי בעל דברים להתיר ספק גזל דהמוחזק א"צ ליתן ולבא לב"ד מפני חשש איסור גזל כמו דאיצטריך קרא להתיר ספק ממזר, כך מקשה בחדושי הר"מ כתובות ז' ב' ע"ב, וכן בשו"ת בית אפרים אה"ל תנינא סימן ט"ז ד"ה והנה.

יש שמתירץ: דהגמ' סובר דגם לזה לא צריך קרא דפשיטא דדעת תורה להתיר ספק גזל שאם יתן לחבירו יכשל חבירו בספק איסור.

והתומים בתקפו קהן סימן כ"ג **הקשה על תרוץ זה:** תינח אם שניהם שוים בטענתם אתי שפיר התרוץ דאצל שניהם יש חשש גזל, אבל אם אחד טוען ברי והשני טוען שמא אכתי הקושיא במקומה דגבי טוען ברי לא שייך ספק גזל, עוד הקשה דעכ"פ יהי' חייב לצאת ידי שמים שלא יתפוס ממון חבירו מספק וגם חברו עכ"פ יהא לבו נוקפו בלי להחזיק תחת ידו ספק גזל.

ותירץ: כי רק נאמרה הלכה למשה מסיני דלא אסרה תורה גזל כה"ג.

והדברי יציב תמה עליו: דדין מוציא מחבירו עליו הראי' מקרא או מסברא ילפינן ולא דהלכה נאמרה על זה ומהכ"ת נאמר דרק גזל ודאי ולא ספק.

ב. כך המצוה והלאו של לא תגזול היינו גזל ודאי אבל גזל ספק אם הוא בידך אין כאן איסור גזל ואין כאן ספק איסור כלל, כך תירץ התומים בקיצור תקפו כהן סימן כ"ג.

ותמה על תרוץ זה הגאון רבי שמעון שקאפ בשערי יושר שער ה' פ' א דהרי כל היכא שמצינו בש"ס איזה חידוש להקל בספיקות גלו לנו על זה מקור מן התורה, בממזר דרשו מיתורא ממזר ודאי ולא ספק ממזר, קהל ודאי ולא ספק וכיוצא, אבל כאן שאין לנו פסוק מגלן להקל.

מדוע מי ששלח שוחט לשחוט את בהמתו וקלקל אינו חייב

הרי הוא שומר שכר מקבל שכר ברכה?

בפרשתן כ"ב ט' כי יתן איש אל רעהו שור וגו'.

קימ"ל חו"מ סימן ש"ו ס"ק ד' נתן בהמה לטבח, וניבלה בשכר, חייב לשלם דמיהם ואם שחט בחנם, אם היה טבח מומחה פטור, ואם אינו מומחה חייב.

יש להקשות: מדוע כששחט מומחה בחנם פטור, הרי קימ"ל דברכה שויא עשרה זהובים, א"כ הויא השוחט שומר שכר, ומדוע אינו חייב.

הנה כתב בשלטי גבורים פרק הגזול דף ל"ז ב"ק ל"ה ע"מ בדפי הר"ף אות א' וראיתי בהגהת מרדכי שנסתפק מי ששולח את חבירו שליח בחנם שישחוט את בהמתו ונתנבלה האם חייב לשלם אי הברכה חשיבא שכירות כיון דשויה עשרה זהובים אי לא.

וכותב השלטי גבורים: ונראה מדהביא בגמ' ב"ק צ"ט ע"ב דפטור כי הוי אומן בחנם דלא חשיב לה לברכה בענין זה לשכירות, ובודאי דידע תלמודא דאיכא לברכה ערך ודמים כדאיתא בגמ' ב"ק צ"א ע"ב וכן בחולין פ"ז ע"א.

ואין לומר דמש"ה לא חשיב הברכה שכירות משום דאין כאן מצוה דשחיטה אינו מצוה אלא כיסוי הוא דקרי לה מצוה, דזה אינו, דאעפ"כ הרי יש לברכה ערך עשרה זהובים אפילו כשאין שם המצוה רק הברכה וכמ"ש תוס' פרק החובל שם ד"ה וחיובו.

גם אין לומר דאין כאן שייכות לשכירות הברכה כיון שהברכה אזיל ליה כיון שנטרפה, דגם זה אינו שהרי הטור סעיף ט' חשיב שכירות מה שלוקח הכרכשתא אע"פ שמזאת הטריפה אינו לוקח, והכא נמי היה לנו לחשוב כאן שכירות הברכה אע"פ שנטרפה וצ"ע.

וכן בש"ך חושן משפט סימן ש"ו כתב דמה דמספקא ליה אי חשבינן ליה ש"ש משום הברכות שמברך בשעת השחיט' ואותן ברכו' מרויח, נראה לי דאיזה תלמיד טוע' כתב את זה, ואשתמיטי' ש"ס ערוכ' דפרק הגזול עצי' דאוקמינא התם להך ברייתא דפ' המוכר פירו' דהיינו כשנוש' שכר אבל בחנ' פטור אומן והדיוט אפילו בחנם חייב דפושע הוא כדאיתא התם ע"ש.

וכן במעדני מלך שם מפלולא חריפתא שם פ"ט ס' ט"ו אות ז' כתב בטעמא דלא חשיב הברכה לשכירות כיון דניבלה אין לו שכר ברכה, ואע"ג דק"ל דהיכא דנטל שכר רק על הכשרות נמי הוי שומר שכר, לא דמי דהתם כשנטרפה אין לו שכר אבל הפסד אין לו וכיון כשניבלה הפסד הוא לו שמוציא שם שמים לבטלה, ואף דאנוס הוא לגבי שמים חשבינן ליה כפושע.

ובקצות החושן סימן ש"ו **כתב על זה** וז"ל ולי נראה דאע"ג דברכה הוא מערך עשרה זהובים אפ"ה לא חשיב שכר לגבי שומר שכר, ותדע דהא בשומר אבידה פליגי בגמ' ב"ק נ"ו ע"ב רבה ורב יוסף אי שומר שכר או שומר חנם וטעמא דרב יוסף משום דמרויח פרוטה לעני, ותיפוק ליה דמצוה לחודיה בלא ברכה נמי הוי עשרה זהובים וכמבואר פרק כיסוי הדם, וכבר נתקיים מצותו כהוגן בשעה שהגביה האבידה ונטלו תוך ביתו והרי הוא עשרה זהובים, אלא ודאי דאין זה שכר לשומר שכר ומשום דמצות לאו ליהנות ניתנו, ומהאי טעמא מכסין בעפר איסור הנאה עיין חולין פ"ט ע"א אע"ג דשכר מצוה שוה עשרה זהובים וזה פשוט.

איך מותר לרופא לקחת כסף על טיפול הרי אסור ליטול שכר על מצוה?

בפרשתן כ"א י"ט ורפא ירפא וגו'.

בגמ' ב"ק פ"ה ע"א וכן ברכות ס' ע"א דרשינן מהפסוק הנ"ל דניתנה רשות לרופא לרפאות.

והנה **בפנים יפות בפרשתן כתב:** וז"ל נראה פירושו דודאי מצוה לרפאות שהרי מחללין שבת על פיקוח נפש, אלא דה"א שאסור ליקח שכר ע"ז, כדין כל מצוה שאסור לעשות בשכר, ויליף מהאי קרא דכתיב ורפא ירפא דצריך לשלם שכר הרופא, משמע שמותר ליתן שכר, וזה שדקדקו שניתן רשות לרופא, ולא אמר סתם שניתן רשות לרפאות, דזה שניתן רשות לרופא שאומנתו בכך, והטעם שהתירה התורה זה משום שיזרז הרופא ברפואתו כמ"ש בגמ' ב"ק פ"ה ע"א אסיא דמגן במגן מגן שוה, משמע מדבריו שרופא מותר ליטול שכר כמה שרוצה.

וכן משמע בראשונים שכתבו דלכן צריך קרא דהו"א שהו"א שרק בחנם מותר אבל בשכר אסור לרפאות, וכמו כל מצוה שאסור ליטול שכר, קמ"ל קרא דמותר לרופא לרפאות אפילו בשכר, כך כתב בתוס' הראש ברכות ס' ע"א בשם ר' יעקב מאורלייניש, וכן בתוס' רבי יהודה החסיד. וכן בשו"ת תשב"ץ סימן כ'.

מעדני אשר: הראשונים לא כתבו מדוע כאן יש היתר ליטול שכר אלא גזירת הכתוב הוא.

אבל להלכה קימ"ל יור"ד סימן של"ו ס"ק ב' דרופא אסור ליטול שכר החכמה, רק שכר הטורח והבטלה מותר.

מעדני אשר: ולא שייך לומר על זה אסיא דמגן במגן מגן שוה, כיון שמקבל שכר בטלה וטירחה.

ובגליוני הש"ס ברכות ס' ע"א כתב דאפשר דרופא אפילו אם רוצה למחול על השכר טירחא אסור, דאסיא דמגן במגן מגן שוה.

מדוע כשאדם חולה מתחנן השבת שיהא בריא?

איתא בגמ' שבת יב עמוד ב' הנכנס לבקר את החולה בשבת ביציאתו אומר שבת היא מלזעוק, ורפואה קרובה לבא.

נראה לציין דבר נפלא מה ששמעתי מאבי מורי הגאון המפורסם רבי חיים יעקב מנחם שוורץ שליט"א רב בית החולים לניאדו ודומ"צ צאנז דהנה איתא במדרש רבה פרשת בראשית פרשה יא תני ר"ש בן יוחאי אמרה שבת לפני הקב"ה רבש"ע לכולן יש בן זוג, ליום ראשון יש בן זוג יום שני, וליום שלישי יש רביעי ולחמישי יש יום שישי, ולי אין בן זוג, א"ל הקב"ה כנסת ישראל היא בן זוגך, וכיון שעמדו ישראל לפני הר סיני אמר להם הקב"ה זכרו הדבר שאמרת לי לשבת כנסת ישראל היא בן זוגך היינו דבור שמות כ' זכור את יום השבת לקדשו, חזינן ממדרש הנ"ל דהבן זוג של עם ישראל זה יום השבת, לכן אם יהודי רח"ל חולה הולך השבת לפני הקב"ה ובוכה ומתחנן איזה שותף נתת לי שותף חולה לכן הקב"ה מביא מיד רפואה וזה הכונה בדרך הגדה בגמ' שבת היא מלעזוק, השבת הולך לזעוק למה נתת לי שותף חולה, וזה לבד מביא את הישועה ורפואה קרובה לבא.

מכתבים למערכת

איך אכלו אהרן וכל זקני ישראל עם יתרו זה היה יום כיפור שאסור באכילה
 מה שהקשמת בשם הרמב"ן על הא דכתוב בפרשת יתרו ויאב אהרן וכל זקני ישראל לאכול לחם עם חותן משה לפני האלוקים ובפסוק י"ג ויהי ממחרת וישב משה לשפוט את העם וברש"י בשם המדרש שזה היה מוצאי יום כפורים, יוצא דוח שאכלו עם חותן משה היה ביום כיפור יש להקשות איך היה מותר לאהרן ולזקני ישראל לאכול ביום כיפור, הרי כבר ניתנה תורה א"כ איך אכלו, ותוצאתם כששה אופנים.

הגאון רבי דוד ליסוצין שליט"א ראש כולל היכל התלמוד ת"א

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון
 מה שהבאתם ביום הכפורים ולא קיבלו התענית מאתמול לא התענו בשנה ההיא ואכלו בו עם חותן משה, ומשום הכי לא אכל משה רבינו ע"ה עמהם כי הוא קיבל תענית מבקרב והתענה, יש להעיר וכי תענית ציבור צריך קבלה וכי נאמר מי שלא קיבל תענית בערב יום כפור אינו חייב לצום.

הגאון רבי יצחק מאטצען שליט"א וליאמסבורג מת"ס הואיל משה

נראה לתרץ, ע"פ מה דכתב החתם סופר פרשת פקודי בהפטרה דודאי לאכול ביום כיפור לשם מצוה אם אדם יכול לכוון כל מחשבתו לכבוד השי"ת בלי שום כונה אחרת להנאת הגוף או היה צורך גבוה כמו הקרבת הנשיאים, ובה מאריך איך אכלו בזמן שלמה בחנוכת המזבח ע"ש אריכות נפלאה לפי זה אפשר ליישב שפיר איך הם אכלו ביום כיפור כיון שזה היה לגמרי לשם שמים.

הרב חיים דוד קרקוער שליט"א כולל נור בארא פארק

יש לציין דבספר הקדוש מהר"ד מבעלו וצ"ל תירץ דאכילה שלהם היה בערב יום כיפור שמצוה לאכול וזה הכונה ויבאו לאכול לחם לפני האלוקים היינו קודם יום כיפור.

הרב צבי נפתלי צלט שליט"א ירושלים

נראה לתרץ, דבכל השנים אנו צמים עד שהקב"ה יתרצה אלינו כמו שכתוב במדרש שבמוצאי יום כיפור בת קול יוצאת ואמרת לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב ייך כי כבר רצה האלוקים את מעשיך ובאותה שנה באמצע יום כיפור בשרם משה רבינו שנתרצה הקב"ה על חטאתם לכן היה להם מותר לאכול.

הרב יואל אברהם מושקוביץ שליט"א כולל סאטמאר ירושלים

נראה לציין עוד תרוץ מה שכתב בספר צלחת דאברהם סנהדרין צ"ד ע"פ מה שכתוב בילקוט שמעוני תהלים תתי"ט שביום שבת אכלו וירד לו המן בשעה שישית ולפי הרמב"ן שפירש שיתרו בא ביום הכיפור וירד המן באותו היום, ראו בני ישראל שמראים להם מן השמים שאינם צריכים לצום ביום זה שיש להם מן האכול, ומשום כך אכלו ביום הכיפור.

מי שאביו קורים לו אבא האם מותר לקרוא לאביו אבא

מה שהבאתם מחלוקת הפוסקים באדם ששמו של אביו הוא אבא האם מותר לקרוא לו אבא כמו כל בן שקרא לאביו אבא או דילמא אסור.

הרה"ג רבי יחזקאל פינגנבוים שליט"א כולל מיר ירושלים

יש להעיר דבהגות רבי עקיבא איגור על ש"ע יר"ד סימן ר"ט ס"ק ב' על הא דאיתא התם שאסור להזכיר את שם האב בשמו, הקשה מהא דאיתא בגמ' ברכות י"ח ע"ב א"ל בעיא אבא, חזינן שאף שהיה שמו של אביו כך קוראו בשמו ואיך היה מותר, חזינן דסבירא ליה שאסור לקרוא לאבא אבא אף כששמו כן.

הבה"ח יקותיאל יהודה וויסברגר נ"י ישיבת צאנז שפע חיים בני ברק

נראה להביא ראיה דמותר לקרותו אבא מדברי הגמ' פסחים נ"ז ע"פ השל"ה דאיתא בגמ' ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין, ונסתלקה ממנו שכונה אמר חס ושלום יש במסתאי פסול, אמרו לו בניו שמע ישראל והקשה השל"ה וז"ל ולכאורה איך קראו את אביהם בשמו, ותירץ דאין זה קושיא כי שם ישראל מורה על גדולה ושררה וכשאו אותו ישראל כאילו קראו אותו אדונינו, הרי קמן דאע"ג ישראל הוא שמו מ"מ כיון שמשמש גם בלשון כבוד ושררה מותר, ולכן מותר לקרותו בשם זה כשכוונתו בתורת תואר כבוד ולא לשמו.

האם מותר לבנות בזמננו שולחנות של זהב

מה שהבאתם בשם הדרכי תשובה להקשות על הא דכתב החתם סופר תורת משה ס"פ יתרו דדוקא למ"ד עושים כלי שרת של עץ, יש להתיר לעשות שלחן כשאינו שוה ממש בארכו ורחבו לשלחן בהמ"ק, דאי לא"ה לא שבקת חיי לכל בריה, ויהיה אסור לעשות שלחן, אבל למאי דק"ל שאין עושים כלי שרת של עץ, א"כ מותר להדוית לעשות שלחן של עץ, ולכן של מתכות אסור אפי' אינו שוה לשל מקדש בארכו ורחבו והכי קומ"ל, דיש להקשות מגמ' שבת ק"ט שהביאו לפני ר"ח שלחנות של זהב, ואיך מותר ומניהו בצ"ע.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"ץ מחזיקי הדת

נראה לתרץ דהטעם דאסור לעשות שולחן אפילו אינו כמדתו של שלחן המקדש לפי דאין המדה מעכב במקדש, אבל דבר דמעכב אינו אין חשש אם עושה כדאיתא בש"ע יר"ד סימן קמ"א ס"ח ה' והנה השלחן של זהב דאיירי בגמ' שבת היה משוי ששה עשר בני אדם, ושש עשרה שלשלאות של כסף קבועות בו, וקערות וכוסות וקיתניות וצלוחיות קבועות בו, של אלו דברים בודאי מעכב שלא יהיה בשלחן המקדש א"כ אינו דומה כלל לשלחן המקדש ומותר לעשותו גם מזה.

האם יש איסור ללמוד עיון בשבת

מה שהבאתם מחלוקת הפוסקים בענין האם יש איסור ללמוד עיון בשבת כיון שזה טעון טיחה ותיחה וזה מבטל מעונש שבת או דילמא ליכא איסור.

הגאון רבי בני ציון רייך שליט"א ראש כולל בעלי בתים קרית צאנז תנ"ה

מה שהבאתם בשם היעב"ץ בסידורו שתלמיד חכם העוסק בעיון בשבת, הרי הוא מחלל שבת, ומביא ראיה מהא דאיתא בגמ' שבת ק"ט ע"ב ר' זירא כי חזי זוזא דרבנן אמר לא תחלונינה, חזינן שאסור ללמוד בעיון בשבת, והבאתם הדהי"א בספרו מחזיקי ברכה סימן ר"ץ סק"ז דחה את דברי היעב"ץ דהכונה שיבטלו מעונש שבת ולא שעצם הלימוד הוא חילול יש להעיר דהמחזיק ברכה כתב שם עוד דחה דהכונה בגמ' כדי שלא יבואו לשיחת חולין מחמת שלומדים בחבורה וא"כ קמי ידברו דברי חולין א"כ אין ראיה להיעב"ץ.

הגאון רבי שלמה לייב מונד שליט"א מרגניטש שמש

נראה לציין דבר מענין בענין זה מה שכתב בספר עטרה לראש צדיק בסוף הספר ליקוטים חדשים על מוצאי שבת היה מקפיד על מה שנהוגין לנסות את התלמידים בשבת, ואמר שאם היה לו סיוע מהגדולים היה עושה איסור על זה, שהרי אף בלימוד מצינו שאחז"ל נדרים ל"ז והכי אופסקא הילכתא בש"ע יר"ד סימן רמ"ה ס"ק י"ד שלא ללמוד לתניוקות בשבת ענין חדש משום טורח וצער בשבת ובענין הנסיון התלמידים ודאי שמצטערין המלמדים והתלמידים, והרבה פעמים גורמים להם שפיקת דם מאוד, והרבה פעמים הוא בחנם ע"י שטות הבעל בתים הרוצים להראות גיאותם וגדולתם בתורה או שרוצים לחפש עולות איך שלא לשלם להמלמד ועכ"פ אין לעשות זאת בשבת רק אם ירצו לנסותם יעשו זאת בימות החול.

האם יש איסור לומר לחודש הראשון בתאריך הלועזי

מה שחקרתם האם יש איסור לקרוא לחודש הראשון לפי תאריך הלועזי הראשון או דילמא ליכא איסור, והבאתם מחלוקת הראשונים בזה.

הגאון רבי יוסף צבי ברויער שליט"א ראש ישיבת בית חלקה

יש לציין תשובה מה שכתב בזה זקני בשו"ת משנה שכיר סימן ק"ב שהאיסור הוא כשכתב שלישי לחודש הרביעי, אבל כשכתב 2011 אפריל 3 או איסור כלל כי שמות החדשים ניסן אייר וכדומה אינן מן התורה ורבים יראים ושלמים הרגילו עצמם בארץ ובחז"ל לרשום שמות החדשים וזהו תיקון גדול לאלו הצריכים לעסקיהם.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
להרב אשר אנשיל שורץ שליט"א
 לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: levib@017.net.il
 לבינרום: כלל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560
 מי שמעוניין להצטרף לאלפי המנויים נא להתקשר למערכת

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב
ישראל גבריאל חיים אדלר
 שליט"א
 לעילוי נשמת אמו
 האשה החשובה מרת מרים
 בת הרב גבריאל חיים צבי ע"ה
 נפטרה כ"ה שבט ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו
 המוסר נפשו למען היהדות החרדית
 בבית שמש
הרב משה אבוטבול שליט"א
 ראש עיריית בית שמש
 לרגל שמחת הולדת נכדו בכורו
 בן לבנו הרב נתנאל נ"י
 יהא רעוא שבזכות מעשיו הכבירים
 למען היהדות החרדית ירוה נחת מכל
 יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

ברכת מזל טוב
להגאון המפורסם
רבי נפתלי צבי רוטנברג שליט"א
 רב בית המדרש קהל חסידים בית שמש
 ומגדולי הדיינים בבית שמש
 לרגל שמחת הולדת נכדו בן לחתנו
 הרה"ג רבי אהרן הלפרין שליט"א
 יהא רעוא שיזכה לראות נחת
 מכל יוצאי חלציו